

Erasmus+ -työpaja: Vihreä lanka hanketyöhön

6.11.2025

Katariina Petäjäniemi

Erasmus+
Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Suomen katastrofaalisen kylmenemisen riski tuli juuri lähemmäksi, sanoo tunnettu tutkija

Ilmastonmuutos | Professori Stefan Rahmstorf luovutti vuosi sitten poliitikoille varoituskirjeen Pohjolaa lämmittävien merivirtojen pysähtymisestä. Sen jälkeen tilannekuva on pahentunut.

💎 Tilaaajille

Stefan Rahmstorf on fysikaalisen meritieteen professori Potsdamin yliopistossa Saksassa. Helsinkiin ja Itämeren rannalle hänet toi Nordic Tipping Week -työpaja, jossa tutkijat keskustelivat Atlantin merivirtojen hidastumisen vaikutuksista Pohjoismaihin. Kuva: Petteri Tuohinen / HS

Kuuntele juttu

Petja Pelli HS

29.10. 9:02

KIRJEEN lähettämisen jälkeen tilannekuva on pahentunut, Rahmstorf kertoo.

”On tullut uutta tutkimustietoa. AMOC-virtojen pysähtymisen riski näyttää merkittävästi aiempaa suuremmalta. Keskustelimme siitä juuri tänä aamuna”, Rahmstorf kertoo.

Rahmstorf on Suomessa osana Nordic Tipping Week -työpajaa, jossa keskustellaan Pohjois-Atlantin kiertoliikkeen muutosten vaikutuksista Pohjoismaihin. Työpaja on osin kirjeen seurausta.

Rahmstorfin mukaan viimeisin tieto on, että AMOC-virrat voivat keikahtaa pysähtymisen tielle jo tämän vuosisadan puolivälissä. Pysähtyminen on vuosikymmenien prosessi, mutta kun se on alkanut, sitä ei voi estää. Vaikutukset alkavat tuntua jo matkalla.

Paras keino torjua riskiä on lopettaa ilmaston lislämmittäminen niin pian kuin mahdollista. Seuraavaksi sitä yritetään 10. marraskuuta alkavassa YK:n ilmastohuippukokouksessa Brasiliassa. Suomi neuvottelee osana EU:ta.

#OLEMMEVAHVUJAHDESSÄ #ERASMUSPLUSFI
#EUROOPANSOLIDARIISUUSJOUKOT

ERASMUS+ OHJELMA
KESKEINEN VÄLINE
KESTÄVÄN KEHITYKSEN
SAAVUTTAMISESSA

ME NUORET
OLEMME VALMITA
PANOSTAMAAN
TÄHÄN!

YMPÄRISTÖVASTUULLISUUS

1. HIILIJALANJÄLJEN PIENENTÄMINEN

2. YMPÄRISTÖTIEOTOISUUDEN LISÄÄMINEN

3. YMPÄRISTÖ- KESTÄVYYS PÄÄTEEMANA

SITOUTUMINEN
KASVISRUOKAAN

VIRTUAALINEN VS. FYYSINEN

OVÄHÄPÄÄSTÖINEN
MATKUSTAMINEN

• MUUT VALINNAT

• RUOKA
• MAJOITUS?

• KOMPENSOINTI

• LIIKKUMINEN
KOhteESSA

LASKETAISIINKO
ENNEEN KUIN
LÄHDETÄÄN KUSKAAMAAN
ESIM. 12000 TEINIÄ
OULUSTA HELSINKIIN?

KYSEENALASTA
KÄYTÄNTÖÄ

MUUTOKSEN-
TEKIJÄ

NUORTEN
HUOLI
LÄHTÖKOHTANA

KESTÄVÄN
KANSAINVÄLISYDEN
CHECK LIST

TUTKIMUKSET
TIEDO
VERKOSTOT

AGENDA
2030

LASKURIT

- YMPÄRISTÖ & ILMASTO-
KYSYMYKSET
- KULUTUSTOTTUMUKSET &
ELINTAVAT
- KESTÄVÄÄ MAATALOUTTA &
LUONNONVAROJA
- VERKOSTOJEN
RAKENTAMINEN

Salla

- Hankkeen teemasta riippumatta, kaikilla hankkeilla ympäristövaikutuksia
- Näiden ympäristövaikutusten tunnistaminen ja vähentäminen keskiössä

Mistä toimista aiheutuvat hankkeen suurimmat ympäristövaikutukset?

1. Matkustaminen = lentäminen

2. Tapaamispaikka = saavutettavuus, ruoka, majoittuminen
3. Materiaalikestävyys = jakotavarat, lahjat, digitaaliset laitteet
4. Digilaitteiden käyttö = energia

→ Tietoisuuden lisääminen; miten valintamme ja toimintamme vaikuttavat ympäristöön

→ Tietysti myös tiedot, mutta erityisesti taidot, asenteet ja tunteet

→ motivaatio ja kestävyysosaaminen

→ Tietysti myös jalanjälki, mutta myös **kädenjälki** eli kestävyysosaamisen lisääminen

→ Kestävyysosaaminen lisääntyy samalla kun tehdään jalanjälkeä pienentäviä toimenpiteitä

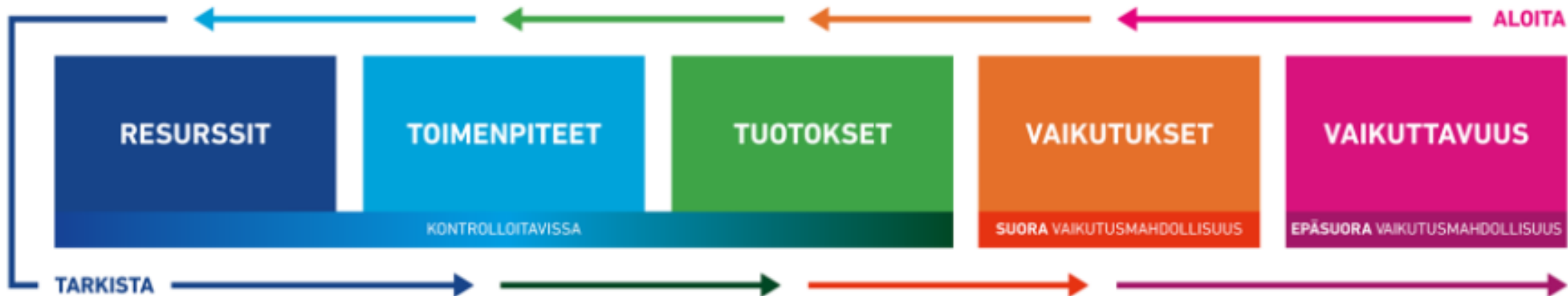

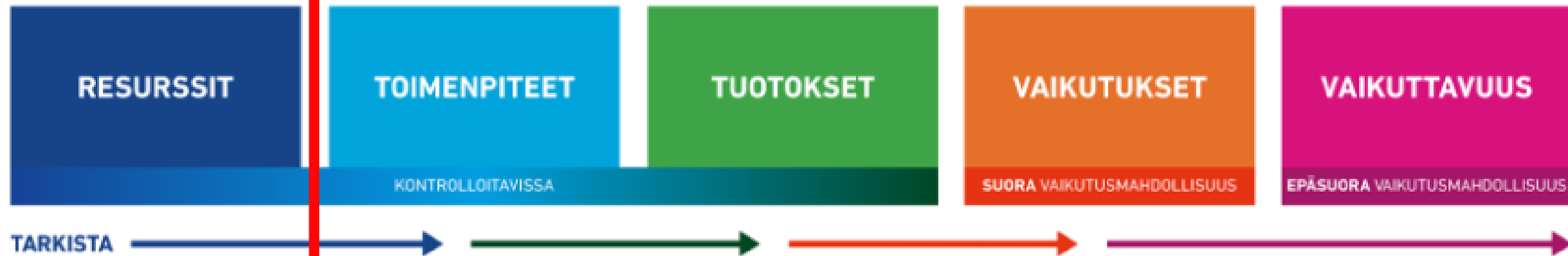

Esimerkiksi: Matkustamisen tarveharkinta ja lentämisen välttäminen

- arvokasvatus, motivaatio
- ei vain ilmastoahdistusta pahentava ongelma vaan myös ratkaisu
- aktiivinen toimijuus
- osaamisen ja uskaltamisen lisääntyminen tulevaisuutta varten

Sekä jalanjäljen pienentäminen että kädenjäljen lisääminen alkaa haluttujen vaikutusten suunnittelusta

Esim.

Johdon tuki ja osaaminen

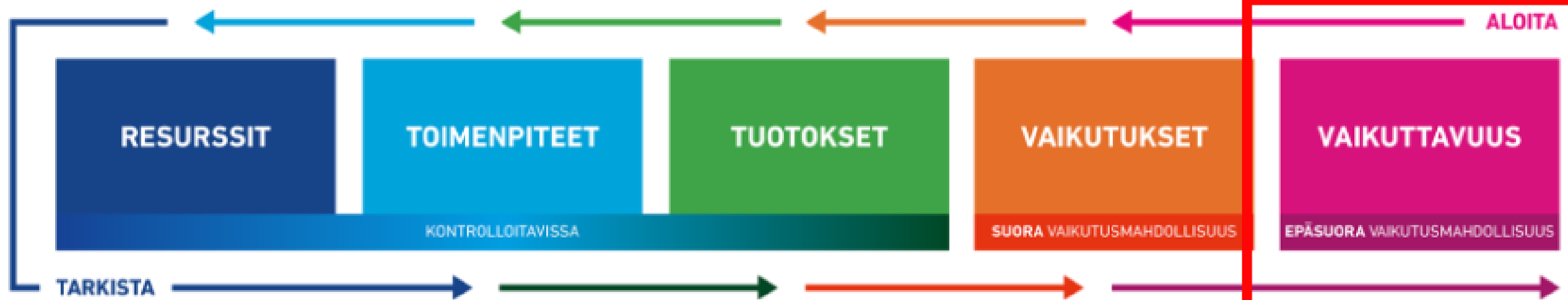
Henkilöstön osaaminen ja osallistuminen

Erasmus+ -hankkeen mahdollistama rahoitus toimintaan

- Eurooppalainen vertais-oppiminen / liikkuvuus
- Kehittämishankkeet

Resurssit =

Resurssit, joita toimenpiteiden toteuttaminen vaatii.

Esim.

Johdon tuki ja osaaminen

Henkilöstön osaaminen ja osallistuminen

Erasmus+ -hankkeen mahdollistama rahoitus toimintaan

- Eurooppalainen vertais-oppiminen / liikkuvuus
- Kehittämis-hankkeet

Vaikuttavuus =

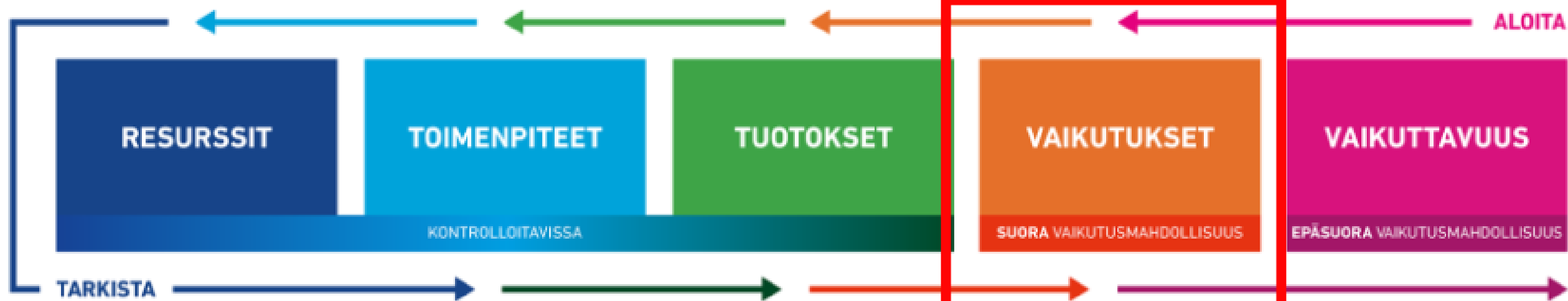
Myönteinen kehitys eli paikallinen, alueellinen tai yhteiskunnallinen hyöty, johon hanke osaltaan vaikuttaa.

Kyseessä on pitkän tai keskipitkän aikavälin muutos, johon vaikuttavat myös muut tekijät ja toimijat.

→ Ympäristön monimuotoisuus lisääntyy

→ Ilmaston lämpeneminen hidastuu

→ Hiilen sidonta ilmakehästä > ilmakehää lämmittävät päästöt

Esim.

Johdon tuki ja osaaminen

Henkilöstön osaaminen ja osallistuminen

Erasmus+ -hankkeen mahdollistama rahoitus toimintaan

- Eurooppalainen vertais-oppiminen / liikkuvuus
- Kehittämishankkeet

Vaikutukset =

Pienet tai suuret pysyvät muutokset, joita hankkeen avulla on mahdollista saavuttaa.

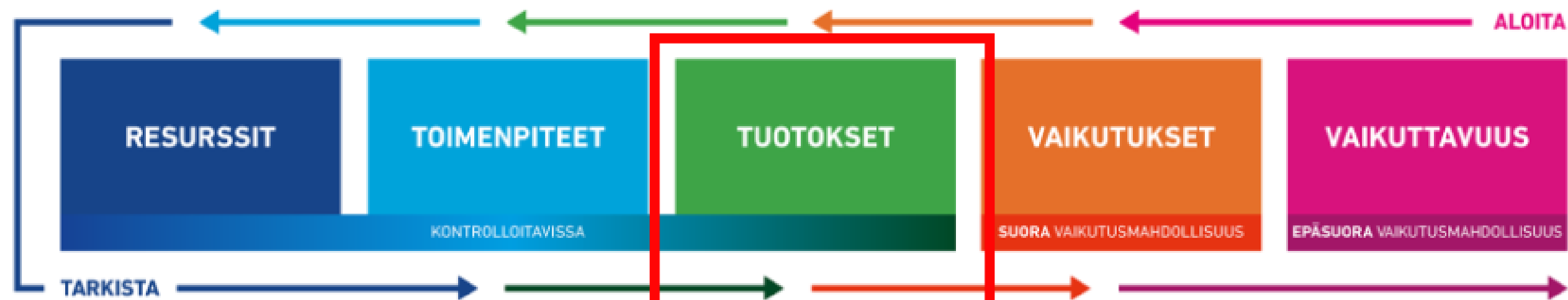
Ympäristökuormitus on vähentynyt

- organisaation
- osallistuvien yksilöiden
- yhteisön
- yhteistyökumppaneiden

→ Ympäristön monimuotoisuus lisääntyy

→ Ilmaston lämpeneminen pysähtyy

→ Hiilen sidonta ilmakehästä > ilmakehää lämmittävät päästöt

Tuotokset =

Hankkeen välittömät tulokset, jotka ovat suora seurausta hankkeen toimenpiteistä.

Vaikutusten saavuttamiseksi vaaditaan todellisia ja konkreettisia tuotoksia, tuotteita ja tuloksia.

Hankkeen jälkeen osallistujilla ja organisaatiolla enemmän

- Tietoisuutta oman (hanke)toimintansa vaikutuksista ympäristöön
- Taitoja, osaamista ja motivaatiota vähentää vaikutuksia
- Valmiuksia aktiiviseen toimijuuteen
- Osaamista toimintakulttuuriin

Ympäristökuormitus on vähentynyt

- organisaation
- osallistuvien yksilöiden
- yhteisön
- yhteistyökumppaneiden

→ Ympäristön monimuotoisuus lisääntyy

- Ilmaston lämpeneminen pysähtyy
- Hiilen sidonta ilmakehästä > ilmakehää lämmittävät päästöt

RESURSSIT

TOIMENPITEET

TUOTOKSET

VAIKUTUKSET

VAIKUTTAVUUS

KONTROLLOITAVISSA

SUORA VAIKUTUSMAHDOLLISUUS

EPÄSUORA VAIKUTUSMAHDOLLISUUS

TARKISTA

Toimenpiteet =
Konkreettiset
toimenpiteet, jotka
on toteutettava,
jotta halutut
välittömät tulokset
eli tuotokset
voidaan saavuttaa.

Millä konkreettisilla toimenpiteillä ja opetus-/oppimis-menetelmillä saavutetaan halutut muutokset tiedoissa, taidoissa, asenteissa ja toimintatavoissa?

- **Konkreettinen teko?**
- **Missä hankkeen vaiheessa?**
- **Kuka suorittaa?**
- **Mihin tuotokseen vaikuttaa?**
- **Miten arvioidaan?**

Hankkeen jälkeen osallistujilla ja organisaatiolla enemmän

- Tietoisuutta oman (hanke)toimintansa vaikutuksista ympäristöön
- Taitoja, osaamista ja motivaatiota vähentää vaikutuksia
- Valmiuksia aktiiviseen toimijuuteen
- Osaamista toimintakulttuuriin

Ympäristökuormitus on vähentynyt

- organisaation
- osallistuvien yksilöiden
- yhteisön
- yhteistyökumppaneiden

→ **Ympäristön monimuotoisuus lisääntyy**

- Ilmaston lämpeneminen pysähtyy
- Hiilen sidonta ilmakehästä > ilmakehää lämmittävät päästöt

Aika ajatella ja keskustella!

Tavoitteena on konkreettinen toteutus hankkeelle:

- Hankkeen vaikutukset ilmastoon ja ympäristöön on huomioitu hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa → hankkeen jalanjälkivaikutus on mahdollisimman pieni

- Hankkeen jälkeen osallistujilla on enemmän:
 - tietoisuutta oman toimintansa ympäristövaikutuksista ja taitoja vähentää niitä
 - valmiuksia osallistua aktiivisena toimijana ympäristövaikutusten vähentämiseksi laajemmin
- Hankkeen jälkeen organisaatiolla on enemmän:
 - tietoisuutta hanketoimintaan liittyvistä välittömistä ympäristövaikutuksista sekä osaamista ja motivaatiota vähentää niitä
- Hankkeissa keskeistä on vertaisoppiminen:
 - osallistujat ja organisaatio ovat itse oppineet mutta myös jakaneet aktiivisesti omaa osaamistaan ympäristövastuullisemmista toimintatavoista sekä kestävyysosaamisten oppimisesta ja opettamisesta

Aika ajatella ja keskustella!

Käsitellään 2 aihealuetta, jotka nousevat Erasmus+ -ohjelmaoppaasta ja koskettavat kaikkia hankkeita:

1. Matkustaminen
2. Tapahtumat

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanalalle

Keskitytään ratkaisuihin – ei ongelmiin!

Matkustamisen tarpeen harkitseminen (7 min)

Lyhyiden tapaamisten hyöty-päästö-suhde?

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanalalle

Lentämisen välttäminen (10 min)

Lentämisen
vaihtaminen
vähäpäästöisempiin
matkustusvälineisiin
eli
maata pitkin
matkustamiseen
junalla tai bussilla.

Kun matkustaminen todetaan tarpeelliseksi oppimistulosten kannalta, miten vähennetään matkustamisen ympäristövaikutuksia?

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanelle

Matkustamisen kädenjälki (7 min)

Maata pitkin
matkustamisen
kädenjälki eli
tulevaisuuden
päästöjen
vähentäminen
osallistujien
osaamista lisäämällä

Lentäminen on suomalaisille verrattain uusi, joskin helpoksi havaittu tapa matkustaa eikä vähiten Suomen sijainnin vuoksi. Junan ja bussin käyttäminen pitkillä matkoilla vaatii siis muutosta ajattelussa ja asenteissa, mutta myös konkreettisia taitoja matkojen järjestämiseen.

Jotta uudet oivallukset ja taidot syntyvät,

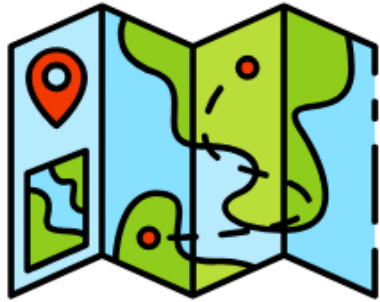
- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanalalle

Tapaamispaikan valinta (5 min)

Tapahtumapaikan
tai tapaamispaikan
valinta

Tapahtuman merkittävin jalanjälki aiheutuu matkustamisesta (saavutettavuus julkisilla liikennevälineillä).

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanelle

Ruokatarjoilu tapahtuman aikana (5 min)

Tarjottava ruoka

Tärkein teko ympäristöystävällisissä ruokavalinnoissa on lihansyönnin vähentäminen. Ruuantuotanto on maailmanlaajuisesti yksi suurimmista kasvihuonekaasujen aiheuttajista. Erityisen merkittävä on maatalouden vaikutus luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanelle

Jakotavarat ja lahjat (5 min)

Materiaalien ja
energian käytön
vähentäminen:

jakotavarat ja lahjat

Kysyntä luo tarjontaa – sekä kestävää että kestämatöntä.

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Yksi (1) minuutti omaa pohdintaa

Yksi (1) minuutti omien ajatusten kirjaaminen post-it –lapuille

Keskustelua ja lappujen sijoittaminen aikajanelle

Katse pöytään: tärkeimmät havainnot?

Jotta kestävämmät toimintatavat ovat mahdollisia hankkeessanne,

- milloin täytyy suunnitella → kuka suunnittelee
- milloin toteutetaan → kuka toteuttaa
- mihin vaikuttaa → jalanjälki / kädenjälki
- miten saadaan jäämään pysyväksi toimintatavaksi yksilölle / organisaatiolle

Kiitos!

Katariina Petäjäniemi
[katariina.petajaniemi @ oph.fi](mailto:katariina.petajaniemi@oph.fi)

Erasmus+
Muuttaa elämäsi – avartaa maailmaasi.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN